

10.1 Vilniaus universitetas

Vilniaus universitetas (VU) – seniausias ir didžiausias Lietuvos universitetas, įkurtas 1579 m. XVI–XIX a. statytą Vilniaus universiteto kompleksą sudaro 16 pastatų ir 13 įvairaus dydžio kiemų. Senamiestyje esančiam centrinių rūmų ansambliui priklauso ir Vilniaus Šv. Jonų bažnyčia. Iš 13 pagrindinio universiteto rūmų ansamblio kiemelių didžiausi ir svarbiausi yra 4: Didysis (P. Skargos), M. K. Sarbievijaus, Bibliotekos ir seniausias – Observatorijos. Vilniaus Universiteto ansamblyje atsispindi visi pagrindiniai Lietuvoje vyravę architektūros stiliai: gotika, renesansas, barokas ir klasicizmas.

Istorija

Vilniaus vyskupas Valerijonas Protasevičius pakviečia Jėzuitų ordiną kovoti prieš reformaciją ir pirmieji jėzuitai į Vilnių atvyksta 1569 metais. 1570 m. liepos 17 d. jie įkūrė pirmą kolegiją LDK ir taip pat biblioteką, kuri vėliau tapo Vilniaus universiteto biblioteka. 1577 m. popiežius Grigalius XIII suteikė pritarimą kolegiją pertvarkyti į universitetą. 1579 m. balandžio 1 d. Didysis Lietuvos kunigaikštis Steponas Batoras pasirašė privilegiją, kuria kolegija pertvarkoma į universitetą. Šios privilegijos nepatvirtino LDK kancleris Mikalojus Radvila Rudasis (kalvinistas), tačiau Steponas Batoras sugebėjo priversti kalvinistą vicekanclerį Eustachijų Valavičių antspauduoti dokumentą, taigi ši privilegija įgavo teisinę galią. Tų pačių metų spalio 30 d. popiežius Grigalius XIII išleido tai patvirtinančią bulę. 1641 m. Vladislovas Vaza suteikė Vilniaus universitetui privilegiją įsteigti teisės mokslų (1641 m.) ir medicinos fakultetus (1781 m.). 1753 m. įsteigiama observatorija. 1783 m. Vilniaus universitetas pervadintas Lietuvos Kunigaikštijos vyriausiąja mokykla – Schola Princeps Magni Ducatus Lituaniae. Po trečiojo Lietuvos-Lenkijos padalijimo (1795 m.) Vilnius atitenka Carinei Rusijai (su visu universitetu). 1831 m. VU studentai masiškai dalyvauja sukilime ir 1832 m. gegužės 13 d. caro Nikolajaus I dekretu universitetas uždaromas.

1918 m. paskelbus nepriklausomybę, Vilniaus universitetas buvo vėl atidarytas ir turėjo susidėti iš keturių fakultetų (teologijos, socialinių mokslų, medicinos ir gamtos bei matematikos). 1919 m. Vilnių užėmė lenkai ir atidarė savo universitetą. 1941 m. Vilnių užėmus Vokietijai žydai, rusai ir dalis lenkų išbraukiami iš universiteto studentų sąrašų. TSRS vėl okupavus Lietuvą (1944 m.) universitetas pervadintas Vilniaus Vinco Kapsuko universitetu, o po to oficialiai vadinosi Vilniaus Darbo raudonosios vėliavos ir Tautų draugystės ordinų valstybinis Vinco Kapsuko universitetas (1971, 1979 m.). 1990 m. Lietuva atgavo nepriklausomybę, o universitetas – autonomiją ir vardą.

LDK – Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė

TSRS – Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjunga

10.2 Išverskite.

neįnavštevovanėjší muzeum

přečtené knihy

zpívaná poezie

nenapsané dopisy

nemožné věci

pověšená bunda

nejoblíbenější kalhoty

koupený byt

10.3 Tema: Sveikata (žr. atskirą popieriaus lapą).

10.4 Lentelė: dalyvinės formos.

		singulār	plurāl	zpūsob tvoření	
Pusdalyvis semiparticipium p̄chodnik		kalbė-dam-as/-a	kalbė-dam-i/-os	infinitiv +dam+koncovky (kalbė-, rašy-, mylė-)	
Dalyvis participium	aktivum	praes.	kalb-ąs/-ntis//nti	kalb-ą/-ntys// -nčios	3. os. praes. +nt+koncovka/ -ąs... (kalba-, rašo-, myli-)
			raš-ąs/-antis//anti	raš-ą/-antys// -ančios	
			myl-įs/-ntis//nti	myl-į/-ntys// -nčios	
		praet.	kalbėj-ęs (-usis), kalbėjusi	kalbėj-ę (-usys), kalbėjusios	3. os. praet. +us-koncovka/-ęs... (kalbėj-, raš-, mylėj-)
		freq.	kalbė-dav-ęs/-usi	kalbė-dav-ę/ -usios	infinitiv+dav+koncovky (kalbė-, rašy-, mylė-)
		fut.	kalbė-si-ąs/-antis//anti	kalbė-si-ą/ -antys// -ančios	infinitiv+si+koncovky (kalbė-, rašy-, mylė-)
	pasivum	praes.	kalba-m-as/-a	kalba-m-i/-os	3. os. praes. +m+koncovky (kalba-, myli-, rašo-)
			rašo-m-as/-a	raš-m-i/-os	
			myli-m-as/-a	myli-m-i/-os	
		praet.	kalbė-t-as/-a	kalbė-t-i/-os	infinitiv+t+koncovky (kalbė-, mylė-, rašy-)
fut.	kalbė-si-m-as/-a	kalbė-si-m-i/-os	infinitiv+si+m+koncovky (kalbė-, mylė-, rašy-)		

10.5 Pavyzdžiai:

kiek **galima** spręsti iš padavimų ir šventųjų knygų

kramtomoji guma

Brazilijoje yra daug dar neištirtų vietų, kuriose gyvena žmonės, **nematę** europiečių.

O kur yra Senoji Zelandija – žemėlapyje **nepažymėta**.

Azija **dalinama** į tikrąją ir netokrąją.

Marsas – raudona žvaigždė, **šviečianti** danguje.

Iš vasarviečių **žinomiausia** yra Sibiras.

sielą **jaudinantys** dalykai

Mums **nežinomi** artimiausieji Dievo planai.